

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Teze bakalářské práce

**Makroekonomický vývoj a současný stav španělské
ekonomiky**

Markéta Kmochová

© 2015 ČZU v Praze

Makroekonomický vývoj a současný stav španělské ekonomiky

Souhrn

Španělsko je typické svou decentralizací a vnitřní nerovnoměrností. Španělsko si během staletí prošlo vzestupy a pády, které měly pozitivní i negativní vliv na dnešní podobu Španělska. Otevření nových možností a dynamický růst španělské ekonomiky následoval po vstupu Španělska do Evropského společenství. Vstupem do společenství se Španělsko stalo stabilnější a věrohodnější zemí. S počátkem nového milénia se španělská ekonomika zařadila mezi nejsilnější ekonomiky světa.

Po propuknutí krize, zhroutil se trh s nemovitostmi a stavebního sektoru se Španělská ekonomika dostala do problémů, se kterými se vypořádává dodnes. Ekonomická situace Španělska není nijak příznivá ani přes vládní snahy. Španělská ekonomika se potýká s vysokou mírou nezaměstnaností, vysokou zadlužeností státu a se zápornou obchodní bilancí.

Klíčová slova: Euro, Evropská unie, Hospodářská krize, Hrubý domácí produkt, Inflace, Mzda, Nezaměstnanost, Španělsko, Veřejný dluh, Zahraniční obchod.

1. Úvod

Španělsko je charakteristické rozmanitou krajinou, mořem, oblázkovými plážemi a oslnivými památkami. Díky tomu je nejproduktivnějším odvětvím španělské ekonomiky právě sektor služeb. Španělsko prošlo mnoha událostmi, které ovlivnily charakter Španělska. Přes sjednocení Španělska, vznik druhé republiky, propuknutí občanské války, která vyústila ve Frankovu diktaturu. V roce 1986 Španělsko zařadilo mezi země Evropské unie. Vstupem do EU se otevřely zemi nové možnosti. Postupem času se země stala stabilnějším a věrohodnějším státem. Dynamický růst ekonomiky a rozvoj hospodářství zapříčinil, že se španělská ekonomika na počátku milénia zařadila mezi největší ekonomiky světa. V roce 2009 svět postihla hospodářská krize, která měla na Španělsko neblahý dopad. Španělská ekonomika spěla k ekonomickým problémům již před vypuknutím krize. Ze vzniklých problémů se Španělsko vzpamatovává ještě dnes.

2. Cíl a metodika práce

2.1. Cíl práce

Cílem práce je zhodnotit vývoj a stav španělské ekonomiky na základě makroekonomických ukazatelů, jako je hrubý národní produkt, míra nezaměstnanosti, míra inflace, obchodní bilance a veřejný dluh Španělska. Budou identifikovány hlavní události, které v průběhu dějin ovlivnily ekonomiku Španělska. V práci budou vyhodnoceny ukazatele, které nejvýznamněji pozitivně i negativně ovlivňují ekonomický rozvoj tohoto státu. V rámci práce budou srovnány autonomní oblasti Španělska z hlediska míry nezaměstnanosti, HDP a průměrné hrubé mzdy.

2.2. Metodika

Pro vypracování teoretické části práce bude využito poznatků získaných ze studia odborné literatury. Aktuální informace budou čerpány z odborných ročních zpráv a internetových zdrojů. Vzhledem k zaměření práce budou informace získávány nejen z českých materiálů, ale podstatné budou i zahraniční, především materiály v anglickém a španělském jazyce.

K vypracování praktické části bude zapotřebí získání, rozřídění a zpracování potřebných dat, které budou následně analyzovány. Významnými zdroji dat jsou především databáze Instituto Nacional de Estadística, Banco de España a takéž Evropský statistický úřad, OECD a Evropská centrální banka.

Pro tvorbu práce bude využito několik metod, které se budou odvíjet od určených cílů. Bude použita metoda deskripce, komparace, analýzy a syntézy. Pro teoretickou část bude použita hlavně metoda studia odborné literatury. Tato metoda bude sloužit k všeobecné charakteristice Španělska, historickým, politickým a ekonomickým událostem. Bude využita i při popisu Španělska jako součásti Evropské unie a k rozebrání problémů španělské ekonomiky ve 21. století. V praktické části práce bude použita metoda analýzy, metoda deskripce a metoda komparace.

3. Shrnutí a výsledky bakalářské práce

Práce se zabývala makroekonomickým vývojem a současným stavem španělské ekonomiky. V bakalářské práci se podařilo dosáhnout všech vytyčených cílů. Španělsko ve srovnání s ostatními zeměmi EU má odlišný historický vývoj, který ovlivnil její dnešní podobu. Španělsko nejvíce ovlivnila diktatura generála Franca, následně vznik monarchie s králem Juanem Carlosem I. Pomocí těchto kroků se Španělsko v roce 1986 připojilo k EU. Španělská ekonomika se postupně rozvíjí a do nového milénia vstupuje jako jedna z nejvíce vyspělých a

rozvinutých zemí světa. Reálný růst španělského hrubého domácího produktu v roce 2000 dosáhl 5,3%. Míra nezaměstnanosti od poloviny 90. let 20. století neustále klesala. V roce 2000 se míra nezaměstnanosti nacházela na úrovni 11,6%. V roce 2002 míra inflace byla 3,5 %. Po splnění konvergenční kritérií Španělsko v roce 2002 přijalo jako měnu euro. V roce 2008 svět zasáhla hospodářská krize, která způsobila strmý propad makroekonomických ukazatelů. Před vznikem recese ve Španělsku se již kumulovaly problémy jako je rozmach stavebního sektoru a následná krize na trhu s nemovitostmi, ve stavebnictví a navazujících odvětvích, které doprovázely finanční krizi.

Vývoj hrubého domácího produkt byl v průběhu let ovlivněn několika faktory, které způsobily rozdíly mezi hodnotami ve sledovaném období. HDP ve Španělsku v období 1996 až 2000 vykazovalo rostoucí tendenci. V roce 2000 dosáhl reálný růst HDP hodnoty 5,3%. Na tento pozitivní růst mělo vliv dodržování konvergenčních kritérií a ekonomický rozvoj země. Nejhlubší propad španělský HDP zaznamenalo v roce 2009 v době vypuknutí hospodářské krize ve světě. Na propadu HDP se podílela také krize ve stavebnictví, kterou zahájilo prasknutí cenové bubliny na trhu s nemovitostmi. Španělská ekonomika se postupně z krize dostává, ale HDP poprvé až v roce 2014 zaznamenalo kladnou hodnotu 1,4%. Španělská ekonomika si od vstupu do EU kladla za cíl dostat se na úroveň nejvyspělejších zemí Evropy. Na počátku 21. století se Španělsku dařilo a jeho HDP byl nad průměrem EU. Tento jev se držel až do roku 2009, kdy došlo k prudkému propadu. Od světové krize je HDP pod průměrem EU, jelikož se Španělsko z krize dostává pomaleji než západní země EU.

Nejvýznamnějším sektorem, který se podílí na tvorbě HDP, je sektor služeb. Jeho důležitost v průběhu let roste. V roce 1985 se podílel z 56,1 %, o 29 let byla účast na tvorbě HDP již 74,4%. Služby se tedy v roce 2014 podílely 718 mld. EUR. Druhým nejvýznamnějším sektorem španělské ekonomiky z hlediska tvorby HDP je průmysl. Průmysl je nejvíce rozšířený na severu země. Jeho podíl na tvorbě HDP se však snižuje, i když v roce 1995 průmysl vyprodukoval 90,8 mld. EUR a v roce 2014 již 168,6 mld. EUR. Jeho podíl na tvorbě HDP se ve stejném rozmezí let snížil o 12,9 %. Tento klesající trend z hlediska účasti na tvorbě HDP se španělská vláda snaží zastavit, a proto v září 2014 přijala nový vládní program na podporu průmyslu. Cílem programu je zvýšit spoluúčast průmyslu na tvorbě HDP a zajistit trvalý růst, který bude imunní proti negativním makroekonomickým vlivům.

Stavebnictví a zemědělství se na tvorbě HDP podílí nejmenší částí. V roce 2014 se stavební sektor podílel na tvorbě 5,6% asi 53,7 mld. EUR. Zemědělství svou atraktivitu ztrácí a jeho podíl na HDP nahrazují postupně jiné sektory.

Nejvyšší podíl na tvorbě HDP má Katalánko se 197,3 mld. EUR, následuje ho Madrid s 196 mld. EUR. Nejvýznamnějším sektorem, který se podílí na tvorbě HDP, je sektor služeb. Jeho důležitost v průběhu let roste. V roce 1985 se podílel z 56,1 %, o 29 let byla účast na tvorbě HDP již 74,4%. Služby se tedy v roce 2014 podílely 718 mld. EUR.

Vysoká míra nezaměstnanosti je ve Španělsku dlouholetým problémem, se kterým se snaží bojovat. Na vysokou nezaměstnanost má přímý vliv mnoho faktorů, jako je například tuhost a nepružnost trhu práce, či vysoké náklady na zaměstnávání a propouštění lidí, nízká konkurenceschopnost na trhu a v důsledku toho nízké množství nově vytvořených míst. Proti vysoké nezaměstnanosti španělská vláda vydává roční plány, byla vytvořena nová strategie pro aktivní politiku zaměstnanosti 2014-2016. Opatření pro snížení nezaměstnanosti plynou i z EU, kde byla vytvořena strategie Evropa 2020.

Španělsko je typické svou decentralizací a vnitřní nerovnoměrností, což je typické i pro nezaměstnanost dle autonomních oblastí. Nejnižší míra nezaměstnanosti v roce 2013 byla v oblasti Baskicka a v hlavním městě Madridu. Mezi roky 2006 a 2013 se nezaměstnanost nijak výrazně nezměnila, pouze narostl počet oblastí, kde se míra nezaměstnanosti nachází nad průměrem Španělska. Nejvyšší míra nezaměstnanosti se nachází v autonomních městech Ceuta a Melilla. Dalším španělským problémem je vysoká míra nezaměstnanosti osob mladších 24 let, které je především způsobena nedostatečnou praxí studentů a typem trhu práce.

Španělsko má v roce 2014 zákonem stanovenou minimální hrubou mzdu ve výši 757 EUR měsíčně. Hrubá roční mzda ve Španělsku se liší podle sektoru a autonomní oblasti, ve které zaměstnanec pracuje. Nejvyšší plat podle sektoru je v průmyslu a podle oblasti je nejvyšší mzda v Madridu a oblasti Baskicka, která je spíše průmyslovou oblastí. Nejnižší průměrnou mzdu zaměstnanec podle sektorů dostane ve službách.

Španělská inflace mezi lety 2002 -2014 se považuje za mírnou s dvěma výkyvy. V roce 2009 a 2014 došlo k poklesu cenové hladiny neboli k deflaci. V roce 2009 byla deflace způsobena hospodářskou krizí. Proti deflaci se snaží bojovat Evropská centrální banka, po neúspěšných pokusech o zastavení deflace v eurozóně. ECB se rozhodla od března 2015 do září 2016 pustit do oběhu přes 1 bilion EUR. Tento krok způsobí oslabení eura, podpoří vývoz a očekává zastavení deflace v zemích eurozóny.

Mezi další sledované ukazatele patří zahraniční obchod. Španělská obchodní bilance je dlouhodobě záporná. V posledních letech export vykazuje rychlejší tempo růstu než import.

Pro rozvoj a růst ekonomiky je zahraniční obchod velmi důležitý a je závislý na otevřenosti ekonomiky. Mezi nejvýznamnější země, se kterými Španělsko obchoduje, jsou Francie a Německo. Komoditní struktura vývozu a dovozu se mezi roky 2001 až 2013 nijak výrazně nezměnila, změnila se pouze důležitost každé kategorie. Struktura dovozu se především skládá z produktů energetiky, strojů a zařízení a z chemického průmyslu. Oproti tomu komoditní struktura vývozu je tvořena stroji a zařízeními, potravinami a zbožím a také automobilovým průmyslem.

Zadlužení státu od přijetí konvergenčních kritérií by se mělo pohybovat pod úrovní 60% HDP. Pod touto úrovní se Španělsko drželo od roku 2000 až do roku 2009. Od světové krize se veřejný dluh Španělska začal postupně zvětšovat a podle předpokladů v roce 2014 protne hranici 100% HDP. Španělská vláda v posledním roce zavedla spoustu reforem na podporu snížení schodku jako je daňová reforma, změna struktury HDP či podpora průmyslu. Vládní program na podporu průmyslu zahrnuje především oblast infrastruktury, posílení konkurenceschopnosti a posílení domácí poptávky.

Po zhodnocení výsledných makroekonomických ukazatelů lze říci, že si španělská ekonomika prošla výraznými změnami od vstupu do EU. Po následcích vzniklých diktaturou se vzchopila a stala se prosperující zemí. Avšak problémy, které vznikly během hospodářské krize v roce 2009, si španělská ekonomika nese dále, ale postupně se snaží dostat z jejich důsledků. Španělská vláda se v poslední letech snaží zavést mnoho reforem, které mají pomoci snížit míru nezaměstnanosti, snížit deficit státního dluhu a udržet ekonomickou stabilitu. Zda všechny nově zavedené kroky pomohou, se ukáže až v průběhu času.

4. Seznam použitých zdrojů

FARRELL, Mary. *Spain in the EU: the road to economic convergence*. New York:

PALGRAVE, 2001, xviii, 216 p. ISBN 03-337-4963-4.

CHALUPA, Jiří. *Španělsko*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Libri, 2010, 219 s. Stručná historie států, sv. č. 72. ISBN 978-807-2774-784.

KALÍNSKÁ, Emilie. *Mezinárodní obchod v 21. století*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, 228 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3396-8.

UBIETO ARTETA, Antonio. *Dějiny Španělska*. Překlad Simona Binková. Praha: Lidové noviny, 1995, 911 s. Dějiny států (Nakladatelství Lidové noviny). ISBN 80-710-6117-4.